

Överlägsna motståndare vid presidentvalet

Omdömesgilla iakttagare från skilda läger är ense om att demokraternas val av presidentkandidat inte gärna kunde ha fallit på en mera dugande och röstvärvande man än guvernören i Illinois, Adlai Stevenson. Valet är en överraskning endast såtillvida som Stevenson hela tiden bestämt vägrat att delta i striden om kandidaturen, ja, gång efter annan förklarat sig ovillig att motta den; först under konventets sammanträde antydde Stevenson att han inte skulle vägra om erbjudandet riktades till honom. Att Stevenson från skilda synpunkter skulle bli en god kandidat har man länge haft klart för sig, och redan tidigt i våras utpekade Truman honom som en lämplig efterträdare. Stevensons obenägenhet att ställa upp — kulminerande i den amerikanska grotesken att han skulle skjuta sig om han blev nominerad — har efter allt att döma varit fullt ärlig, men sannolikt förestavade den delvis av ovilja att framstå som den avgående presidentens skyddsling. Då Stevenson nu nominerats har det skett under sådana former att hans självständighet blivit ovanligt markerad. Uppslutningen kring hans namn är ett uttryck för att majoriteten av delegater ansett honom överlägsen; han har inte nått kandidaturen — som så många andra — på grund av att stridande fraktioner fallit tillbaka på en person som kunnat samla genom sin färglöshet.

Stevenson är en av de — trots alla generalisationer i motsatt riktning — ganska talrika presidentkandidater som inte kan skryta med en kombination av fattigdom och framgång; han tillhör en sedan flera generationer förmögen och inflytelserik familj, och hans arbetsfria inkomst påstås vara 40.000 dollar om året. Liksom de flesta amerikaner av denna

klass har Stevenson inte sett politiken som en karriär. Han har länge varit framgångsrik advokat, och först under andra världskriget blev han helt upptagen av allmän tjänst. På få år vann han härvid en ovanligt vidsträckt förvaltningserfarenhet: som hög tjänsteman inom marin- och utrikesdepartementen, medlem av eller chef för skilda till Europa utsända kommissioner, delegat i Förenta nationerna. Först år 1948, vid 48 års ålder, gav han sig in i politiken i mera egentlig mening, då han antog den demokratiska kandidaturen till guvernör i Illinois. Hans seger, med bortåt 600.000 rösters majoritet — medan Trumans flertal i Illinois var 34.000 — gjorde honom till en förgrundsmän inom partiet. Han visade sig vara en skicklig, många säger lysande, talare — hans radioröst jämföres med Franklin Roosevelts — med naturlig förmåga att bli populär inom skilda grupper.

Att vara statsguvernör är enligt allmän uppfattning den bästa förberedelsen för presidenturen; i Stevensons fall förernas denna skola, vilket är ovanligt, med intim kännedom om den unionella förvaltningen och utrikespolitiken. Och som guvernör i Illinois — med 9 miljoner invånare USA:s fjärde stat — har Stevenson varit sällsynt framgångsrik. Han blev vald efter många års republikanskt styre; de demokratiska yrkespolitikerna såg i nomineringen av en erkänt förstklassig kraft den enda vägen till seger, men räknade på att kunna begagna den nye guvernören som utdelare av indräktiga ämbeten. Stevenson blev

emellertid en typisk "reformguvernör" i en stat som under långa perioder hört till Amerikas sämst förvaltade. Han markerade omedelbart sin självständighet genom att vägra att följa, eller rent av att motta, partimaskinens råd i fråga om tjänstetillsättningar. Inom skolväsen, sjukvård, fattigvård, vägväsen gjorde han stora insatser, samtidigt som utgifterna nedbragtes genom indragning av onödiga befattningar och hård kamp mot allt slags korruption. Trots radikala åtgärder har guvernör Stevenson dock inte blivit stämplad som radikal; försiktighet i uttrycksättet, respekt för fri företagssamhet, sparsamhet med statsutgifterna och en allmän förhållningsvilja har givit honom en stark ställning även bland de moderata.

Vilken är Stevensons hållning i de större frågor som han blir ställd inför som presidentkandidat och eventuellt som president? Färska vittnesbörd härom finns i hans tal inför konventet och i den intressanta intervju som Dagens Nyheter korrespondent lyckats erhålla före nomineringen. I utrikesfrågor står Stevenson helt på den linje, den samarbetets och den fasta hållningens linje, som utformats under de senaste åren. I ekonomiskt-sociala frågor kan Stevenson likaså betraktas som Franklin Roosevelts och Trumans naturliga arvtagare, även om han kanske företräder något mindre av programmatisk reformvilja. I rasfrågan, frågan om medborgerska rättigheter, torde man kunna säga detsamma; i Illinois har Stevenson gång efter annan — utan total framgång — föreslagit lagstiftning mot diskriminering vid anställning i privat liksom i offentlig tjänst; likväl tyder mycket på att han skall söka dämpa oppositionen mot demokraternas politik i

"det trogna Södern" genom att i det längsta överlåta reformerna på detta område till de delstatliga myndigheterna och inte så bestämt som Truman gå den unionella vägen.

Efter det republikanska konventet har demokraterna talat om oenigheten bland motståndarna och om oklarheten i deras program; redan under det demokratiska konventet har republikanerna svarat med samma mynt. Båda anklagelserna är i stort sett riktiga — båda partierna är väldiga organisationer, väldiga koalitioner av i mycket stridiga element, såsom alltid i amerikansk politik. Såvitt nu kan ses är dock enigheten inom det demokratiska partiet större än 1948. En progressistisk partibildning, som i norr fångar massor av demokratiska väljare, är det inte fråga om. Inte heller är en dixiekratisk utbrytning i Södern sannolik. Dixiekraternas begränsade framgångar 1948 har, synes det, avskräckt sydstatsmännen från dylika experiment; valet av Alabamasenatorn Sparkman till vicepresident torde även göra en schism föga trolig.

Hur högt man än skattar Eisenhower's speciella popularitet, måste därför Stevensons utsikter anses stora. Om man bortser från de tre stater som republikanerna år 1948 vann på grund av den progressistiska aktionen, kan fastslås att Eisenhower's parti, även om det skulle vinna alla stater som någon gång vid de fyra senaste presidentvalen röstat republikanskt, blott skulle få 190 elektorsröster av 531 — det visar bäst demokraternas starka ställning.

Valet i november står mellan två män som efter alla vittnesbörd står nära kungäddran i amerikansk politik; klara skiljelinjer dem emellan kan knappast spåras nu, möjligen avslöjas de — eller skapas — under kampanjen. Denna kampanj kan väntas bli högtstående; de båda kandidaterna respekterar varandra och är värda att respekteras. Sällan har så lysande och så representativa män stridit om det främsta av alla ämbeten. Detta förhållande bör väcka lika stor tillfredsställelse i Västeuropa som i USA.